

Bibliothèque numérique

medic@

**Poisson, Marc-Anne - candidat /
Botentuit Langlois, Pierre-Mathurin -
président. - De pernionibus**

1786.

***Paris : Typis Michaelis Lambert,
Regii Chirurgiae Collegii
necnon Academiae Typographi,
viâ Cithareâ,***

Cote : ms 2346, n°4

Licence ouverte. - Exemplaire numérisé: BIU Santé
(Paris)

Adresse permanente : [http://www.biusante.parisdescartes
.fr/histmed/medica/cote?ms02342_ms02346x05x0004](http://www.biusante.parisdescartes.fr/histmed/medica/cote?ms02342_ms02346x05x0004)

DE PERNIONIBUS.
 T H E S E S
 E X
 ANATOMIA ET CHIRURGIA

*QUAS, Deo juvante, & Præside M. PETRO-MATHURINO
 BOTENTUIT LANGLOIS, Scholarum Moderatore, antiquo
 Scholæ Prælicæ Professore; tueri conabitur MARCUS-ANNA
 POISSON, Constantiensis, præclaræ Artium Facultatis in almâ
 Universitate Parisiensi Magister.*

*Die Sabbati 27 mensis Maii, anno 1786, à sesqui-secundâ
 post meridiem ad septimam,*

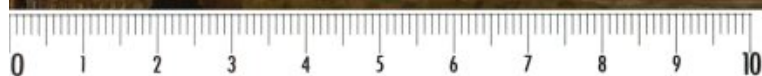
PARISIIS,
 IN REGIIS CHIRURGORUM SCHOLIS.
 PRO ACTU PUBLICO,

ET
 MAGISTERII LAUREA.

Typis MICHAELIS LAMBERT, Regii Chirurgiæ
 Collegii, necnon Academiæ Typographi, viâ Cytharæâ.

M. DCC. LXXXVI.

DE PERNIONIBUS.

OMNI ferè sub cœli tractu vivit homo : pariter Zonæ torrentis æstus & Poli frigora patitur : alternas etiam hyemi æstatisque experitur vices, sed non semper absque graviore damno : ita enim fuit à Naturâ constitutus, ut melius longiùsque in æquabili & mediâ inter utramque temperie viveret. Hinc seu nimio calore rarefiant liquores & distendantur vasa, seu frigoris asperitate concrefcentibus fluidis, iidem canales ingurgitentur, variis utique morbis patet à solâ aeris intemperie oriundis : licet enim variis artibus quas aut invenit aut excoluit sagax industria, tempestatum inclementiam lenire didicerit, non ita tamen contra vim frigoris calorisque præmuniri potest, quin gravissima indè incurrat infortunia; ex quibus unum ubique obvium, *Perniones*, tractare aggressi, pauca quædam de Anatomîâ breviter præmittemus.

EX ANATOMIA.

CUMMIS animalibus veluti propriam vestem accommoda-

A ij

vit benè provida rerum creatrix Natura, & ita amicè quibusdam consuluisse videtur, ut leviozem ætate, crassiozem hyeme amictum habeant. Cur igitur tenera illa mater nihil homini præter cutem dedit? Brutæ pecudes vestitæ nascuntur, nudus in lucem prodit homo. Ita-ne animalium Regem, terræ Dominum neglexerit? Non sanè: divinæ enim particulam auræ, rationem dedit, cujus face collustratus, varia contra cæli intemperiem munimenta excogitavit, ipsas etiam animalium exuvias in proprios convertit usus, & sic exquisitiorem tactum pro re natâ exercere potuit, dum cutis omnis alieni obicis expers, externa meliùs corpora interrogat; quod ut clariùs constet, illius involucri textum exponemus.

Primo aspectu quadruplici partium ordine constare videtur cutis. Interior coriacea, cellulosa, fibrosa, densè stipata maximam cutis partem constituit.

Indè veluti emergunt papillæ nerveæ, certo ordine in extremis digitis dispositæ, alibi indiscriminatim disseminatæ.

Innant earum extremitates mucilagini superimpositæ, molli, diffuenti, calore concrefcenti.

Exterior demùm prodit Epidermis seu cuticula, membrana tenuis, pellucida, squammata, sulcata, innumeris perforata poris, vasorum verò & nervorum expers.

Subjacentibus partibus adhæret cutis mediante textu cellulari, modò strictiori, modò laxiori, qui cum internâ corii facie confunditur; aut potiùs, quidquid de variâ cutis structurâ dictum fuerit, nihil aliud est fortasse quàm ipsius textûs lamellæ plus minùsve condensatæ, vasisque omnis generis irroratæ. Id probare videtur Leucophlegmatia: hoc enim in morbo ita relaxatur cutis aquâ sensim irrepente, ut in telam cellulosam tota ferè resolvatur: ut ut sit, commune corporis

involucrum, organum tactûs, & sensibilitatis exquisitissimæ sedes habenda est.

Varia est ejus densitas mollitiesque pro ætate, sexu, vivendi normâ, corporis temperie. In pueris, feminisque nitida, tenuis, lævigata; in aliis scabra, durior & aspera. Non eadem est in vultu & corpore, in pedibus manibusque. Attritu assiduo callescit & obdurefcit, nitescit mollescitque lotionem & inunctionem frequenti, vitatâque corporum duriorum contrectatione.

Vasa tûm arteriosa tûm venosa mutuatur à partibus suppositis, exigua quidem, sed numero propè infinita: vulnus enim vel levissimum insigi nequit, quin statim plus minusve sanguinis exeat: exquisitâ etiam sensibilitate pro nervorum numero gaudet, ut patet ex ejus læsionibus, accidentibusque inde oriundis. Eximia tamen illa sensibilitas, undè maxima interdum nascuntur mala, inter pretiosissima Naturæ beneficia annumeranda est: corporis sèdula conservatrix, si quid ei nocere minitetur, statim prudenti animam consilio monet, vigiles circa nos excubias agit, & idem ille qui corpus enecat dolor, assiduus corporis foter dici possit. Quantum abolito sensu singulo quoque momento periculum immineat docet peculiaris illa paralyssis, in quâ nervi tantum moventes adhuc vigent: idem demonstrat vis frigoris extrema adurens membra, uti in fine Programmatiss exponemus.

EX CHIRURGIA.

VARIA pro vario gradu mala extremis membris affert nimio plus adauctum frigus. In nostris regionibus, & simili sub cœli tractu, leves ut plurimum inflammationes tantum procreat,

A iij

quæ Perniones (1) dicuntur ; in frigidioribus gangrænam sphacelumque producit.

Pernio definiri solet tumor inflammatorius rubens calensque, cum prurigine seu dolore pungenti, à frigore brumali in pedibus manibusque (2) præsertim excitatus, qui sæpè in fissuras & ulcerationes abit.

Frigore lentescit, spisscescit, stagnatque lymphæ, tum comprimuntur venæ, hinc rubor eresipelatodes ; postea inflammatio omnem cutis textum, cellulofam telam, adipemque occupat, & adest phlegmone ; demùm ex nimium ingurgitatis vasis manat serum, epidermidem decorticat, turgent vesiculæ, quibus ruptis ulcus adest.

Hinc triplex Pernionum status : vel enim sunt eresipelatodes, vel phlegmonodes, vel in rimas scissurasque dehiscunt. Differunt etiam, quod aliæ subindè enascantur, aliæ sub hyemem quotannis recurrant ; modò pedes solùm, modò manus duntaxat, modò utrosque aggrediuntur : sunt tandem aliæ simplices, & levem tantùm partibus afferunt noxam : aliæ

(1) Multiplex apud Auctores occurrit Pernionum etymologia : alii nomen deducunt à perniciæ quam membris hoc morbo laborantibus affertur, secundùm hoc Macri distichon :

*Esse pedum dicunt vitium, cui Pernio nomen
Est à perniciæ membri patientis idipsum.*

Alii per contractionem quasi perniones à voce græcâ *πτερνὴ calx*, aut à verbo *perna*, quod aliquandò pro calcaneo sumitur. Græcis *χιμῆλαι* dicitur à *χιῖμα*. Vid. Marc. Aur. Sev. Blanc., Castell. Lex. &c.

(2) In frigidissimis regionibus extremum nasum, mentum, auricularum lobos, & alias quæcumque prominent partes, ut carpum cubitumque, aggrediuntur Perniones : nullis enim eminentibus & extremis corporis partibus parit hoc genus ulcusculorum. Marc. Aur. Sev. p. 486.

complicatæ , & gravissima indè nascuntur mala , ut altè penetrans exulceratio , ossium caries , gangræna , sphacelus.

Ideò autem prominentes corporis partes præcipuè infestant , tum quia lentior in iis fit sanguinis circuitus , utpote longius à corde distantibus , minùsque sanguinis impulsui obviis , tum etiam quia magis frigore corripuntur. Nec tamen sufficit vis insolens brumæ ; certa etiam requiritur corporis dispositio , certa humorum temperies quæ huic faveat morbo ; non enim omnes promiscuè , licèt eundem frigoris perpetiantur gradum , Pernionibus laborant. Qui calidiori sicciorique donantur temperamento , quibus fibrosa firmaque cutis natura , & usu indurata ; quibus lymphæ tenuior , acrior , falsior , maximè repellunt hoc malum ; contrà , qui laxiori , molliori , debiliori gaudent partium contextu. Hinc in pueris feminisque frequentius , in viris & adultis rariùs occurrunt. Sunt etiam qui præ corporis temperie , & naturali humorum influxu ita pateant huic noxæ , ut , licèt frigus cautè vitaverint , licèt mitior bruma contigerit , Perniones nihilominùs experiantur.

Ex dictis hætenùs obvia pater Pernionum diagnosi , & facillè ab omni alio morbo distingui poterunt , si ad ea attendatur quæ in definitione retulimus. Mali igitur naturam indicabit grata primùm prurigo (1) , quæ frictione in quemdam molestiæ sensum vertitur. Mox nascuntur puncturæ , dolores ; tumet rubetque pars læsa ; aucto calore seu motu corporis

(1) Pruritus nihil est aliud quàm levis nervosarum papillarum commotio , agitatio , succussus : primò fremitum ingratum adducit ; frictione augeatur ille fremitus , crescit titillatio , & maxima quàm capere possint organa , voluptas percipitur. Uterius progrediatur frictio , nimis agitantur , succutuntur , conteruntur nervi , & voluptas in puncturam , in dolorem abit : adeò verum est fugitivam esse voluptatem , & dolori quasi conterminam !

pruritus crescit, frigore dolor. Si ulcerantur Perniones, non ulceris, non pustulæ formam exhibent, sed rimis fissurisque dehiscit cutis ex quibus exit humor lympham viscosam saniem verferens. Attende tandem prominentes tantum corporis partes, & eas duntaxat quæ gravius perpeſſæ fuerint frigus, hoc morbo infestari; certissimamque habebis Pernionum diagnosim.

Periculum in Pernionibus plerumque ferè nullum: non nunquam tamen, licet rariùs, funestæ evadere possunt. Quod ut dignoscatur, sedulò videndum quænam sit natura morbi, quænam ægri temperies. Quandiù rubent tantum & tumescunt cum levi caloris dolorisque sensu, mihius malum: gravius, si rimæ dehiscant, & altior adsit exulceratio: periculosissimum verò, si subeat livor gangrænæ prænuntius, vel carie corrodantur ossa. Recentes faciliè curantur, ægrè admodum quæ cum hyeme quotannis redeunt. Pessimæ tandem judicandæ sunt, si numerosiores sint, totumque adeò infestent membrum; si asperiori aut diuturniori frigore pars læsa fuerit, si prava sit humorum dispositio, putà si scrophulis laborer æger.

Tam varia est auctorum de Pernionibus tractandis opinio, ut alia aliis omninò contraria prædicent remedia: quod quidem mirum non videbitur consideranti cuilibet: 1°. sæpè sponte suâ, nullâque adhibitâ curatione sanari Perniones, seu cessante causâ, seu mutatâ humorum *craft*, ac proindè remediis immeritò datum fuisse quod soli Naturæ debebatur, secundum fallax hoc & vulgò tritum axioma, *post hoc, ergo propter hoc*, 2°. Pro vario statu variam tentandam esse medellam, undè topica sibiimet prorsus contraria pari successu interdum admoveri possunt. Sedulò igitur consideranda venit Pernionum natura, ut sua cuique speciei propria curatio eligatur.

Cum semper multò satius sit futurum antevertere morbum, quàm præsentem medelam afferre, certè summopere ad id contendere debet Chirurgus, ut talem à pedibus manibusque avertat pestem. Quod ut obtineatur, primò vitandum sedulò frigus, ac præsertim caloris frigorisque alternæ vices fugiendæ; nempe si cales, ne subitò frigida adeas loca; si frigescis, ne propiùs statim ad ignem accedas. Udonibus digitalibusque utere lineis vel laneis aut etiam castoreis, aliquot spiritûs vini guttulis conspersis; raparum decocto manus pedesve immergendi, aut Petroleo sub hyemis adventum inungendi. Non semper autem ad arcendas Perniones hæc sufficiunt cautelæ: sunt enim qui difficilè admodum, aut potiùs nullatenus contra hoc præmuniuntur malum, ut, verbi gratiâ, qui Pernionibus à longo laborant; & quamvis sedula prophylaxis adhibita fuerit, nihilominus suboriuntur. Sed etiam tùm duplici statu considerandæ veniunt; vel enim educuntur tantum, vel in rimas dehiscunt. Primo casu admoventur res solventia, aromatica, qualia sunt decocta salviæ, Roris marini, Lavandulæ, Thymi, Rutæ, &c. lotio cum spiritu vini camphorato, aut salis ammoniaci solutione, balneum in urinâ, in aquâ sale marino conspersâ, suffritus ex Cinnabare contrito, & in carbones ignitos coniecto, & alia.

Multum quoque ad curationem confert, si partes læsas ad ignem (1) propiùs admoveris. Quantum valeat vulgaris hæc medicina quotidiano comprobatur usu: calidis cineribus Perniones identidem imponuntur; paulò post decrevit tumor,

(1) *Perniones pertundere oportet, & calefacere ita ut quàm maximè excalefacias igni & aquâ, ait Hipp.*

Pernionibus non adaptis æs quàm maximè calidum quis pati potest admovendum præcepit. Corn. Cels.

flaccescit cutis, malumque prorsus evanescit; nec tamen inexperto cuilibet hæc permittenda tractatio, & hîc, ut in omnino alio casu dicemus, *abstine, si methodum nescis*: nam si gravior adsit inflammatio, ita ut gangrænæ periculum immineat; si tanta fuerit vis frigoris, ut omnino sistatur sanguinis circuitus, tunc longè alia curandi methodus admovenda, calidaque prorsus ableganda remedia.

Ubi diutius vel asperius sævit hyems, si ii qui Pernionibus assidue laborant acre frigus perpassi fuerint, si manus pedesve in frigidam frequenter immerferint, sæpè fit ut nimio sanguinis spissioris influxu ingurgitata rumpantur vasa, ulteriorisque distensionis impatiens cutis solvatur, ac rimæ dehiscant. Tunc plurimum valent fomenta ex naporum, cyclaminis, raparum decocto, sive ipsa potius raparum pulpa, ceratum simplex, album Rhasis, emplastrum cerussæ: & si altius extendatur ulceratio, ut alia quævis ulcera tractabuntur, vitatis cautè remediis emollientibus; corroboranda enim in hoc morbo, non laxanda cutis; quod constat temperie eorum qui huic morbo patent obnoxii.

Primaria autem per tractationem cura erit, ne frigus de novo perpetiantur ægri: frigus enim invitâ omni medelâ Perniones exasperat; nec ulla, quandiu frigori patet æger, speranda curatio; uti videre est in mercenariis mulieribus quæ lintea ad fluvium purgant, & alijs qui pariter frigore tentantur.

Est & aliud infortunii genus Pernionibus quasi propinquum, rarius apud nos, in Borealibus plagis frequentius, extremorum nempe membrorum congelatio; cujus hæc est Diagnôsis: *A frigore pallor oritur, sequitur deinde rubedo, quam comitatur dolor punctorius molestissimus, vel pruritus magnus: rubedo dein augetur, in purpureum ferè colorem vergens; dein nigrescit*

pars sic affecta, & ad ossa usque vero sphacelo corrupta cadit, (1) si perduret frigoris asperitas, aut ad ignem accedat æger inscius heu! quantum ex subitâ & imprudenti calefactione sibi immineat mali. A diuturno enim frigore quasi rigescens viator, ubi diverforium attingit, ad focum advolare properat, sensu jam carentia membra, ut putat, refocillaturus; sed liquores frigore concreti & in rigida spicula conversi, ubi subito calore admoto moventur, in parietes vasorum impinguntur, ea spiculis hinc inde propulsis lædunt, meram ciunt gangrænam, & pars cadit emortua. Quod ut vitetur, imminentis damni memores illarum regionum incolæ, viatores à caminis prudenter arcent, frigore correpta membra aut frigidâ conspergunt, aut nive diù perfricant, usque dum paulatim illa solvantur spicula, suusque sanguini circuitus sensim ac sensim restituitur.

(1) Vanswiet. Comment. in Aphor. Boerh.

